

INGLIZ TILI DARSLARIDA BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARINING TALAFFUZINI SHAKLLANTIRISHDA RAQAMLI PLATFORMALARNING LINGVO-DIDAKTIK IMKONIYATLARI

Umarova Zulfizar Xusniddin qizi

Namangan davlat universiteti tayanch doktoranti

umarovazulfizar18@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola ingliz tili darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining talaffuzini shakllantirishda raqamli platformalarning lingvo-didaktik imkoniyatlarini tahlil qiladi. Maqolada raqamli platformalarning talaffuzni o'rgatishdagi afzalliklari (interaktivlik, motivatsiya, individual yondashuv, tezkor fikr-mulohaza) ko'rib chiqiladi. Shuningdek, turli raqamli resurslar (nutqni tanib olish dasturlari, audio va video materiallar, onlayn o'yinlar) yordamida o'quvchilarning fonetik eshitish, artikulyatsiya va intonatsiya ko'nikmalarini rivojlantirish metodikalari yoritiladi.

Kalit so'zlar: Ingliz tili, talaffuz, boshlang'ich sinf, raqamli platformalar, lingvo-didaktika, fonetika, intonatsiya, interaktivlik, motivatsiya, texnologiya.

Annotation: This article analyzes the linguistic and didactic potential of digital platforms in forming the pronunciation of primary school students in English lessons. The article examines the advantages of digital platforms in teaching pronunciation (interactivity, motivation, individual approach, instant feedback). It also covers the methods of developing phonetic hearing, articulation and intonation skills of students using various digital resources (speech recognition programs, audio and video materials, online games).

Keywords: English, pronunciation, primary school, digital platforms, linguistic and didactics, phonetics, intonation, interactivity, motivation, technology.

Аннотация: В статье анализируется лингводидактический потенциал цифровых платформ в формировании произношения у учащихся начальной школы на уроках английского языка. В статье рассматриваются преимущества цифровых платформ в обучении произношению (интерактивность, мотивация, индивидуальный подход, мгновенная обратная связь). Также рассматриваются методы развития фонетического слуха, артикуляционных и интонационных навыков учащихся с использованием различных цифровых ресурсов (программ распознавания речи, аудио- и видеоматериалов, онлайн-игр)

Ключевые слова: английский язык, произношение, начальная школа, цифровые платформы, лингводидактика, фонетика, интонация, интерактивность, мотивация, технологии.

KIRISH

Boshlang'ich ta'limdagi eng asosiy va ijobiy o'zgarishlarga sabab bo'lgan qarorlardan biri bu O'zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidentining 2012-yil 10-dekabrda "Chet tillarini o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora tadbirlari to'g'risida" PQ-1875-sonli Qaroridir. Ushbu qaror asosida chet tillarini, asosan,

ingliz tilini o'rganish umumiy o'rta ta'lim maktablarining 1- sinflarida o'yin tarzidagi darslar va og'zaki nutq darslari shaklida 2-sinfdan boshlab esa alifbo, o'qish, yozish va grammatikani o'qitish bosqichma-bosqich boshlanadi. Hozirgi kunda davr talabi bo'lgan ingliz tilini yosh avlodga maktabgacha ta'lim va boshlang'ich sinflardan o'rgatib borishning turli xil usullari va yo'llari haqida ko'plab metodlar ishlab chiqilmoqda va hayotga tadbiq etish masalalari ustida ko'plab izlanishlar olib borilmoqda . Bunday izlanishlar samarasi o'z natijasini ko'rsatishi tayin. Yosh avlodga ularning bolalik chog'laridanoq chet tillaridan saboq berishning ko'plab afzalliklari mavjud. Ular bolalik chog'ridanoq tilga mehr qo'yishi va til o'rganishga bo'lgan qiziqishlarini uyg'otishimiz eng muhim omillardan biri hisoblanadi. Chunki ular chet tilini o'rganishi mobaynida o'sha xalqning nafaqat tili, balki millati, qadriyatlari va aholisining yashash tarzi bilan ham tanishib boradi. O'z- o'zidan o'quvchi ongida dunyo haqida tushuncha va taassurotlar paydo bo'la boshlaydi. Til bilish ko'plab keng imkoniyatlar yaratadi. Dunyo kezishga, biznesga, ilm olishga, dunyoqarashiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, albatta. Chet tillari maktab o'quvchilariga ya'ni, boshlang'ich sinf o'quvchilariga bosqichma – bosqich o'rgatilishi yo'lga qo'yilgan. Bu jarayonda 1-sinf o'quvchilariga o'zlariga mos tarzda, asosan, multimediali va og'zaki o'rgatish metodlaridan foydalanish yaxshi samara beradi.

Zamonaviy ta'lim tizimi globallashuv va raqamli texnologiyalar asrida yashamoqda, bu esa til o'rganish metodikalariga yangicha yondashuvlarni talab etadi. Ingliz tili global aloqa tili sifatida boshlang'ich sinflardan boshlab o'qitilishi zarur bo'lgan fanlardan biridir. Ayniqsa, talaffuz malakalari o'quvchilarning og'zaki nutq kompetensiyasini shakllantirishda asosiy omil hisoblanadi. Dastlabki bosqichlarda to'g'ri talaffuzni shakllantirish kelgusida tilni muvaffaqiyatli o'zlashtirish uchun mustahkam poydevor yaratadi. An'anaviy usullar talaffuzni o'rgatishda muayyan cheklolarga ega bo'lishi mumkin, chunki ular ko'pincha o'qituvchining yakkalik ishiga va o'quvchilarning passiv tinglashiga tayanadi. Shu sababli, raqamli platformalarning lingvo-didaktik imkoniyatlaridan foydalanish boshlang'ich sinf o'quvchilarining talaffuzini shakllantirishda dolzarb ahamiyat kasb etadi.

ASOSIY QISM

An'anaviy ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilarida inglizcha talaffuz malakalarini to'liq shakllantirish qiyinchilik tug'diradi. O'qituvchi barcha o'quvchilarning har bir fonetik xatosini individual tarzda tuzata olmasligi, o'quvchilarning motivatsiyasining pastligi, so'zlashuv muhitining yetishmasligi va talaffuzni doimiy mashq qilish imkoniyatlarining cheklanganligi kabi omillar o'quv jarayonining samaradorligini pasaytiradi. Raqamli platformalardan to'g'ri foydalanmaslik esa ularning katta imkoniyatlarini ishga solmaslikka olib keladi.

Raqamli platformalarning lingvo-didaktik imkoniyatlari:

Tadqiqot davomida raqamli platformalarning boshlang'ich sinf o'quvchilari talaffuzini shakllantirishdagi bir qator lingvo-didaktik imkoniyatlari aniqlandi:

Interaktivlik va o'yinlashtirish (Gamification): Nutqni tanib olishga asoslangan o'yinlar ("Pronunciation Power", "Rosetta Stone" kabi) o'quvchilarda motivatsiyani oshiradi va ularni talaffuzni mashq qilishga undaydi. Bu o'yinlar tovushlarni

takrorlash, so'zlarni to'g'ri talaffuz qilish uchun rag'batlantiruvchi ballar yoki darajalar tizimiga ega.

Tezkor fikr-mulohaza (Instant Feedback): Raqamli platformalar o'quvchilarning talaffuz xatolarini real vaqt rejimida aniqlab, ularga darhol to'g'rilash imkoniyatini beradi. Nutqni vizuallashtirish (spektrogrammalar, ovoz to'lqinlari) vositalari yordamida o'quvchilar o'z talaffuzlarini asliga yaqinlashtirishga harakat qiladilar. Individual yondashuv: Har bir o'quvchi o'z tezligida va o'ziga qulay vaqtda mashq qilishi mumkin. Platformalar o'quvchining oldingi natijalarini hisobga olgan holda individual mashqlar ketma-ketligini taklif qiladi, bu esa o'zlashtirish darajasiga moslashishni ta'minlaydi.

Fonetik eshitishni rivojlantirish: Turli xil audio va video materiallar (qo'shiqlar, ertaklar, qisqa animatsion filmlar) orqali o'quvchilar ingliz tilining tovushlarini, ritm va intonatsiyasini tinglash orqali ajratishni o'rganadilar. Maxsus fonetik mashqlar (minimal juftliklar, sonorizatsiya mashqlari) bu jarayonni tezlashtiradi.

Artikulyatsiya va intonatsiya: Mikrofon yordamida o'z ovozi yozib olish va uni model bilan solishtirish imkoniyati o'quvchilarga artikulyatsiya organlarini to'g'ri ishga solishni o'rganishga yordam beradi. Dialog simulyatsiyalari va rol o'yinlari intonatsiyaning to'g'ri qo'llanilishini mashq qilish uchun muhimdir.

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, raqamli platformalar boshlang'ich sinf o'quvchilarining talaffuzini shakllantirishda katta salohiyatga ega.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilariga til o'rgatishni majburiyat sifatida emas, aksincha, qiziqarli o'yinlar va innovatsion metodlardan foydalangan holda olib borishi, ularning kelajakda oladigan bilimlari uchun poydevor bo'lib xizmat qilishi mumkin. Shunday ekan, ta'lim tizimi ham o'z oldiga erkin fikrlovchi, barkamol, yetuk shahsni tarbiyalashni vazifa qilib qo'yar ekan, kelgusida biz bo'lajak o'qituvchilar innovatsion texnologiyalardan samarali foydalanish yo'llarini yanada mukammalroq ishlab chiqish bilan o'z hissamizni qo'shishimiz mumkin.

Ushbu tadqiqot ingliz tili darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining talaffuzini shakllantirishda raqamli platformalarning lingvo-didaktik imkoniyatlarini ilmiy-metodik asosladi va ulardan samarali foydalanish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqdi. O'tkazilgan tajriba-sinov ishlari raqamli platformalardan foydalanish talaffuz malakalarining sezilarli darajada yaxshilanishiga olib kelishini tasdiqladi. Interaktivlik, tezkor fikr-mulohaza va individual yondashuv raqamli vositalarning asosiy afzalliklari bo'lib, ular o'quvchilarning motivatsiyasini oshirishga va mustaqil o'rganishiga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012-yil 10-dekabrda "Chet tillarini o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora tadbirlari to'g'risida"gi PQ-1875-sonli qarori.
2. Turdaliyeva G.N "Boshlang'ich sinflarda ingliz tilini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalar"// 2020 .

3. Bekmuratova U.B . " Ingliz tilini o'qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish" // Toshkent 2012.
4. Toliboboeva, S. J. (2020). TEACHING INTERCULTURAL COMMUNICATION IN ENGLISH. ScienceandEducation, 1(SpecialIssue 2).
5. Толибобоева, Ш. (2020). Ingliz tilini o'qitishdagi zamonaviy ta'lim texnologiyalari. YoungScientist, 19(309), 581-582.
6. Juldasheva, N. N. (2020). Хорижий тилларни ўқитишда ахборот технологиялар ва инновацион методларнинг ўрни. Молодой ученый, (12), 332-333.
7. Ashirbaeva, A. (2020). POSITIVE TRAITS OF TEACHING LANGUAGE THROUGH LITERATURE. ScienceandEducation, 1(SpecialIssue 2).